

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@gov.fi

Lausuntopyyntönnö 17.3.2023 dnro VN/1660/2023

Lausunto luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi (valtioneuvoston asetus)

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi (valtioneuvoston asetus).

Asetuksessa säilyisivät luonnonsuojelun seuranta, luonnonsuojeluohjelmaa, Natura 2000 -alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä annettava ilmoitusta, suojeltuja luontotyyppisiä, eliölajien rauhoittamista, uhanalaisia ja erityisesti suojeltavia eliölajeja, Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja sekä luonnonsuojelualueiden hankintaa ja korvausten jakottamista koskevat pykälät, joista osaa kuitenkin päivitetäisiin hieman. Uusia pykäläiä asetuksessa olisivat luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatiminen, tiukasti suojellut luontotyypit sekä toistuvasti samaa pesää käyttävät eläinlajit, jotka lueteltaisiin asetuksessa. Asetuksen liitteisiin tehtäisiin vähäisiä muutoksia.

Asetuksen ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun uusi luonnonsuojelulaki astuu voimaan 1.6.2023.

Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunto

Keski-Suomen ELY-keskus toteaa luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi lausuntonaan seuraavaa:

Asetusluonnoksen johtolause

Asetusluonnoksen johtolauseessa riittänee yleinen viittaus luonnonsuojelulakiin sen sijaan, että viitattaisiin lukuisiin yksittäisiin lainkohtiin.

3 § Luonnonsuojelun seurannan järjestäminen

Asetusluonnoksen 3 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi luonnonsuojelun seurannan järjestämisen ohella seurannassa hyödynnettävän luonnonsuojelun tietojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta. Perustelumuiustiossa ei ole kuitenkaan mainintaa kyseistä 3 §:n toisen virkkeen säännöksestä. Sikäli kuin asetusluonnoksen 3 §:ssä on tarkoitus säätää myös luonnonsuojelun tietojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta, asetuksenantovaltuus perustunee sen osalta luonnonsuojelulain (9/2023) 117 §:n 5 momenttiin, mikä olisi syytä myös todeta perustelumuiustiossa.

5 § Suojellut luontotyypit

Asetusluonnoksen 5 §:n kirjoitustapa eroaa perinteisestä säädöstekstistä, eivätkä luontotyyppien määrittelyperusteet käy siitä ilmi riittävän täsmällisellä tavalla. Lisäksi määrittelyperusteisiin sisältyy epäolennaisia kuvailuja (esimerkiksi hoitotarve, merkitys eliölajeille, uhat), jotka heikentävät säännöksen ymmärrettävyyttä.

ELY-keskuksen käsityksen mukaan asetuksessa tulisi säätää vain niistä ominaispiirteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista, jotka luontotyyppin tulee täyttää. Määrittelyperusteiden tulisi olla riittävän täsmällisiä ja yksiselitteisiä, jotta varmistetaan maanomistajien yhdenvertainen kohtelu ja vältetään tulkintaongelmat, joita kirjoitustavasta syntyy. Alueellinen vaihtelu (esimerkiksi kasvillisuudessa) on kuitenkin syytä sisällyttää määrittelyperusteisiin. Sen sijaan muu kuvailu on sinänsä hyvää informaatiota, mutta se tulisi erottaa varsinaisista määrittelyperusteista ja esittää mieluummin esimerkiksi perustelumuiotiossa.

ELY-keskus esittää seuraavat huomiot luontotyyppien määrittelyperusteisiin:

- *Hiekkarantojen* osalta asetusluonnoksessa esitetty, kasvillisuuteen pohjautuva määritelmä on nykyistä selkeämpi. Erityisesti on hyvä, että määritelmään sisällytetään asetusluonnoksessa esitetyllä tavalla edellytys siitä, etteivät hiekkarannat ole kasvittomia ihmisen aiheuttaman kulumisen vuoksi.
- *Se, että jalopuumetsikön* määritelmään sisältyisi jalojen lehtipuiden määrä- ja kokovaatimukset täyttävän ydinosan lisäksi jalopuiden taimet ja vesat, on ekologisesti katsottuna hyvä lisäys.
- *Ketojen* osalta säännöksen kirjoitustapaa tulisi selkeyttää siten, että säännöksestä kävisi yksiselitteisesti ilmi, onko edellytyksenä, että keto on perinteisen maatalouden muovaama (vrt. luontaiset kalliokedot ja uusympäristöt). Tällaisenaan asetusluonnoksen pohjalta jää epäselväksi, voidaanko säännöksessä tarkoitettuina ketoina pitää myös luontaisia kallioketoja, joilla ei pääsääntöisesti ole syntyhistoriaa perinteisen maankäytön osalta. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan luontaisten kallioketojen tulisi yhtä lailla kuulua säännöksen piiriin, sillä niillä on monimuotoisuuteen liittyvää merkitystä vastaavalla tavalla kuin Itämeren ulkosaarten epilitoraalikedoillakin.
- *Sisämaan tulvametsien* määritelmä tulee täsmentää yksiselitteiseksi. Määrittelyperusteista tulee selkeästi käydä ilmi ne tulvimisesta johtuvat rakenteelliset ja toiminnalliset piirteet, jotka erottavat tulvametsät esimerkiksi metsäluhdista.
- *Harjumetsien valorinteiden* osalta ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että suojellun luontotyyppin nimitys vertautuu uhanalaisten luontotyyppien arvioinnin yhteydessä määriteltyyn harjumetsien valorinteiden luontotyyppiin. Uhanalaisten luontotyyppien arvioinnissa tyyppitys on sisältänyt myös harjumetsien valorinteiden alaosien lehdot. Tämän vuoksi harjumetsien valorinteiden määrittelyperusteista tulee käydä selvästi ilmi, sisältyykö luontotyyppiin vain kuivia ja karuja ympäristöjä, vai voiko siihen sisältyä myös puustoltaan rehevämpiä alueita.

27.4.2023

- *Harjumetsien valorinteiden* määrittelyperusteita olisi syytä täsmentää myös siten, voiko sijainti pitää sisällään muita muuttujia, joiden perusteella paahdeympäristö voi kehittyä alueella. Lisäksi ELY-keskus toteaa, ettei vähäpuustoisuus ole kriteerinä yksiselitteinen. Määrittelyperusteiden tulisi olla siinä määrin täsmällisiä, että ne mahdollistavat luonnonsuojelutyön käytännössä.
- *Harjumetsien valorinteiden* osalta ELY-keskus toteaa vielä, että harju-luonnossa on harjukasvien erilaisen levinneisyshistorian ja nykyisen levinneisyyskuvan vuoksi paljon vaihtelua. ELY-keskuksen käsityksen mukaan harjumetsien valorinteiden määritelmän tulisi olla sellainen, ettei poissulje luontotyyppiä asetusluonnoksessa lueteltujen kasvien puuttumisen vuoksi, jos ympäristö muutoin vastaa tavoitellun luontotyypin määritelmää.

6 § Tiukasti suojellut luontotyypit

Asetusluonnoksen 6 §:n kirjoitustavan osalta ELY-keskus viittaa siten, mitä se on edellä asetusluonnoksen 5 §:n osalta yleisesti todennut.

11 § Toistuvasti samaa pesää käyttävät eläinlajit

ELY-keskuksen käsityksen mukaan asetusluonnoksen 11 §:n lajiluettelo on varsin puutteellinen ja sitä tulee täydentää. Luettelosta on ilman ekologisia perusteita jätetty pois useita sellaisia lajeja, jotka käyttävät toistuvasti tekemäänsä pesää. Luettelo on puutteellinen erityisesti puustoisissa elinympäristöissä esiintyvien lajien osalta. Perustelumuiotiossa olisikin syytä esittää myös lajikohtaisesti perustelut sille, minkä vuoksi säännökseen on päädytty sisällyttämään juuri kyseiset lajit.

ELY-keskuksen käsityksen mukaan luetteloon tulee lisätä taantuvat suuri-kokoiset metsäpetolinnut *kanahaukka* (NT), *hiirihaukka* (VU) ja erittäin uhanalainen *mehiläishaukka* (EN), jotka ovat hyvin tyypillisiä esimerkkejä toistuvasti samaa pesää käyttävistä lajeista ja joiden suojelutason parantamisen kannalta sisällyttäminen toistuvasti samaa pesää käyttävien lajien luetteloon on ehdottoman tärkeää. Luetteloon on aiheellista lisätä myös huomattavasti harvalukuisempi ja äärimmäisen uhanalaiseksi luokiteltu *haarahaukka* (CR) sekä vaarantunut *muuttohaukka* (VU).

Asetusluonnoksen 11 §:n lajiluetteloon on sisällytetty *sääkseä* lukuun ottamatta muut suuret petolinnut, joiden pesäpuut on suojeltu luonnonsuojelulain 73 §:n nojalla. Sääksen lisääminen luonnonsuojeluasetuksen 11 §:n lajiluetteloon on johdonmukaista ja perusteltua, jotta sääksen pesäpuun ohella myös sen pesä on ympärivuotisen suojelun piirissä.

Lajiluettelosta on jätetty pois myös toistuvasti samaa pesää käyttäviä pöllölajeja. Pöllöt eivät tosin rakenna itse varsinaista pesää, vaan tekevät sen kaapimalla pesäpaikan alustaa. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan toistuvasti samaa pesää käyttäviä pöllölajeja ei tulisi jättää sisällyttämättä lajiluetteloon vain sillä perusteella, ettei laji ole käyttänyt kohteeseen varsinaista pesänrakennusmateriaalia. Erittäin uhanalaisen *huuhkajan* (EN) kohdalla olennaista on, että pitkään käytössä olevilla pesimäkallioilla tai

27.4.2023

ainakin niiden osilla olisi ympärivuotinen lain suoja, eli pesäpaikkaa ei voisi esimerkiksi louhia pesimäajan ulkopuolellakaan. Huuhkajan pesäpaikoista osa on luonteeltaan sellaisia, että niitä käytetään joitakin vuosia toistuvasti, mutta sukcession myötä niiden käyttökelpoisuus heikkenee (esimerkiksi hakkuuaukolla olevan pesimäpaikan umpeenkasvu). Asetuksen tulkinnan tulisi olla siinä määrin joustava, että käyttöarvonsa menettäneitä pesäpaikkoja ei suojella tarpeettomasti. Toisaalta tulkintahaasteet eivät saa johtaa siihen, että vuosikymmeniä tai jopa vuosisatoja käytössä olleet pesimäkalit siivutetaan tässä tarkastelussa.

Viirupöllön ja lehtopöllön tekemät pesät ovat puunonkaloon tai isoon risupesään pöllöjen itsensä kaapimia ja tasoittamia pesäpohjia, jotka voivat olla hyvinkin pitkiä aikoja käytössä. Niiden jättäminen asetuksen ulkopuolelle ei ole perusteltua. ELY-keskus näkee, että myös *lapinpöllön* kohdalla samojen pesäpaikkojen toistuvan käyttämisen määritelmä täytty selvästi, vaikka myyräspesialistina pesinnät jäävätkin huonoina ravintovuosina vähiin. Laji käyttää isojen kantojen ja pötkelöiden lisäksi erityisesti suurten metsäpetolintujen (hiirihaukka, kanahaukka, mehiläishaukka) risupesiä, jotka edellä mainitun mukaisesti tulee sisällyttää asetukseen.

On myös aiheellista tarkistaa lajiluetteloa rakennetussa ympäristössä toistuvasti samoja pesiä käyttävien lajien osalta. Asetusluonnoksen lajiluetteloon on sisällytetty törmäpääsky, jonka pesimäympäristöt varsinkin eteläisessä Suomessa painottuvat maa-ainestenoton yhteydessä muodostuneisiin hiekkatörmiin. Luettelosta on kuitenkin jätetty pois voimakkaasti taantuneet *haarapääsky* (VU) ja *räystäspääsky* (EN), jotka käyttävät samoja, usein rakennuksissa sijaitsevia pesiä vuodesta toiseen. On näiden lajien uhanalaistumiskehityksen näkökulmasta huolestuttavaa, jos merkittävien yhdyskuntien pesät olisi jatkossa mahdollista hävittää talven aikana. Yhdyskuntien poikastuoton kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että muutolta palaavat emolinnut pääsevät aloittamaan pesinnän nopeasti, yleensä vain vähäistä korjailua vaativassa edellisvuoden pesässä. Siten haarapääsky ja räystäspääsky olisi perusteltua sisällyttää lajiluetteloon.

12 § Luonnonsuojelualueiden hankinta

ELY-keskuksen käsityksen mukaan toimivallasta ja toimivallan siirtämisestä tulisi säätää lailla asetuksen sijasta.

13 § Korvausten jaksottaminen

Korvausten jaksottamisesta säädetään luonnonsuojelulain (9/2023) 115 §:ssä, ei 54 §:ssä, johon asetusluonnoksen 13 §:ssä on virheellisesti viitattu.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ympäristölakimies Tarja Kangasmaa ja ratkaissut yksikön päällikkö Johanna Viljanen.

27.4.2023

KEHA/8590/2023

Jakelu

Ympäristöministeriö

Tämä asiakirja KEHA/8590/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/8590/2023 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Viljanen Johanna 27.04.2023 17:08

Esittelijä Kangasmaa Tarja 27.04.2023 15:29